

Els mots àtons en el parlar de Barcelona

I. PRONOM. — II. ARTICLE DEFINIT. — III. ADJECTIU POSSESIU

IV. VERB. — V. ALTRES MOTS

I

I. El català posseeix els pronoms àtons *me, te, se, nos, vos, lo, los, la, les, li, ne, hi* i *ho*, que tots menys *la, les* i *li* poden revestir una segona forma, asil·làbica, immediatament darrera una vocal altra que *i* o *u*. Les formes pronominals àtones del català mig-eval són:

I. formes sil·làbiques:

me, te, se, nos, vos, lo, los, la, les, li, ne, hi, ho

II. formes asil·làbiques:

-m, -l, -s, -ns, -us, -l, -ls, —, —, —, -n, -y, -u

Totes aquestes formes han persistit en el català actual; però en la majoria dels dialectes s'ha manifestat una tendència a reemplaçar les primeres per les segones, que esdevenen llavors les formes sil·làbiques dites reforçades:

III. Noves formes sil·làbiques:

em, et, es, ens, eus, el, els, —, —, —, en, ey, eu

El català escrit admet avui (segons les normes ortogràfiques de l'I. d'E. C.) : les formes I, reemplaçant, en proclisi, *me, te, se, lo, ne* (constantment) i *la* (per regla general) resp. per *m', t', s', l', n'* i *l'* davant vocal o *h*; les formes II llevat *-y* i *-u* (escrites *'m, 't, 's, 'ns, us* sense apòstrof, *'l, 'ls* i *'n*); i les formes III llevat *eus, ey* i *eu*. El parlar de Barcelona admet totes les formes

I, II, III sense excepció, diferentment pronunciades moltes d'elles segons els mots amb els quals s'escauen a trobar-se en contacte, i posseeix encara més una nova serie de formes resultants de l'addició d'una ξ als pronoms plurals *nos*, *-ns* o *ens*, *vos*, *-us* o *eus*, etcètera. Heus-ací ara l'empleu que ell fa de les seves nombroses formes pronominals àtones.

Darrera el verb

2. Aquest és el cas en què el barceloní conserva millor les formes antigues : les formes I quan el verb termina en una consonant o en una μ , les formes II quan el verb termina en una vocal altra que μ . Així, tenim, en general:

α. Darrera consonant o $-\mu$:

-mξ, -tξ, -sξ, -nus, -bus, -lu, -lus, -lξ, -lξs, -li, -nξ, -i, -u

β. Darrera vocal altra que μ :

-m, -t, -s, -ns, -us, -l, -ls, —, —, —, -n, -i, -u

El verb pot trobar-se a l'infinitiu, al gerundi i a l'imperatiu.

3. *Verb a l'infinitiu.* L'infinitiu present pot terminar en ξ o en vocal accentuada. Quan termina en ξ s'hi afegeixen les formes β (sia la ξ pertanyent a la terminació *-re*, en verbs com *vendre*, *creure*, sia la ξ esdevinguda final per l'emudiment de la r de la terminació *-er*, en verbs com *plànyer*, *córrer*). Ex. : *r̄esp̄ondr̄e* (respondre), *r̄esp̄ondr̄em* (respondre'm), *ēnt̄endr̄e* (entendre), *ēnt̄endr̄et* (entendre't), *ēj̄eur̄e* (ajeure) *ēj̄eur̄es* (ajeure's), *d̄eur̄e* (deure), *d̄eur̄ens* (deure'ns), *of̄endr̄e* (ofendre), *of̄endr̄eus* (ofendre-us), *b̄endr̄e* (vendre), *b̄endr̄el* (vendre'l), *ēns̄endr̄e* (encendre), *ēns̄endr̄els* (encendre'ls), *p̄endr̄e* (pendre), *p̄endr̄el̄e* (pendre-la), *ēskriur̄e* (escriure), *ēskriur̄el̄es* (escriure-les), *r̄ebr̄e* (rebre), *r̄ebr̄en* (rebre'n), *s̄eur̄e* (seure), *s̄eur̄ei* (seure-hi), *m̄our̄e* (moure), *m̄our̄eu* (moure-ho), així mateix: *pl̄ànȳe* (plànyer), *pl̄ànȳem* (plànyer-me o planye'm), *kun̄ēç̄e* (conèixer), *kun̄ēç̄et* (conèixer-te o coneixe't), *t̄em̄e* (témer), *t̄em̄es* (témer-se o teme's), &. Notem la reducció possible de *-ei*, *-eu* i *-eus* a *-i*, *-u* i *-us*; així, *p̄endr̄i* per *p̄endr̄ei* (pendre-hi), *b̄euri* per *b̄eur̄ei* (veure-hi),

kòuru per *kòureu* (coure-ho), *krèurus* per *krèureus* (creure-us). Quan l'infinitiu termina en vocal accentuada, s'augmenta d'una *r* i s'hi afegeixen les formes α : *duná* (donar), *dunármę* (donar-me), *řentá* (rentar), *řentártę* (rentar-te), *řękurdá* (recordar), *řękurdársę* (recordar-se), *řębę* (saber) *řębęrmus* (saber-nos), *řę* (fer), *řęřbus* (fer-vos), *ębę* (haver), *ębęřlu* (haver-lo), *kuzi* (cosir), *kuzirlus* (cosir-los), *dú* (dur), *dúrlę* (durla), *bulę* (voler), *bulęrlęs* (voler-les), *di* (dir), *dirli* (dir-li), *bęni* (venir), *bęnirmę* (venir-ne), *ęná* (anar), *ęnári* (anar-hi), *ęmbiá* (enviar), *ęmbiáru* (enviar-ho). Però al costat de les combinacions «infinitiu en *r* + nus, bus o lus», s'usen també combinacions «infinitiu sense *r* + nz, uz o lz + ę»; així, se sent sovint *dunánzę*, *dinzę*, *dúnzę*, *řęnzę* per *dunármus* (donar-nos), *dirnus* (dir-nos), *dúrmus* (dur-nos), *řęrmus* (fer-nos); *dunáuzę*, *dúuzę*, *dúuzę*, *řęuzę* per *dunářbus* (donar-vos), *dirřbus* (dir-vos), *dúřbus* (dur-vos), *řęřbus* (fer-vos); *dunálzę*, *dílzę*, *dúlzę*, *řęlzę*, per *dunárlus* (donar-los), *dirlus* (dir-los), *dúrlus* (dur-los) *řęrlus* (fer-los).

4. *Verb al gerundiu*. Aquest temps terminant en *n*, els pronoms afixats revesteixen les formes α , amb el canvi, però, de *bus* en *bus*; el gerundiu és augmentat d'una *t* davant les dues formes *i* i *u*. Ex. : *mirán* (mirant) *miránmę* o *mirámnmę* (mirant-me), *ębán* (llevant) *ębántę* (llevant-te), *řękurdán* (recordant) *řękurdánzę* (recordant-se), *řęřpunén* (responent) *řęřpunénmus* (responent-nos), *ęskribin* (escrivint) *ęskribinbus* o *ęskribimbus* (escrivint-vos), *ęmbęján* (envejant) *ęmbęjánlu* (envejant-lo), *muřęgán* (mossegant) *muřęgánlus* (mossegant-los), *řęřin* (fregint) *řęřinlę* (fregint-la), *řęřenén* (prenent) *řęřenénlęs* (prenent-les), *dién* (dient) *diénli* (dient-li), *męuján* (menjant) *męujánmę* (menjant-ne), *ęnán* (anant) *ęnánti* (anant-hi), *řęn* (fent) *řęntu* (fent-ho).

5. *Verb a l'imperatiu, 2.^a pers. del singular*. Aquesta persona termina en *ę*, en *u* o en consonant. En el primer i en el segon cas s'hi afegeixen resp. les formes β i α : *ęskólłę* (escolta) *ęskólłęm* (escolta'm), *řęntę* (renta) *řęntęt* (renta't), *řórtę* (porta) *řórtęns* (porta'ns), *ęřęnkę* (arrenca) *ęřęnkęł* (arrenca'l), *lęnsę* (llença) *lęnsęs* (llença'ls), *ędręřę* (adreça) *ędręřęlę* (adreça-la), *óvřę* (obre) *óvřęlęs* (obre-les), *dónę* (dóna) *dónęli* (dóna-li), *řęřřędę* (refreda) *řęřřędęm* (refreda'n), *kóřę* (corre) *kóřęi* (corre-hi), *kólę* (colga)

kòlgeu (colga-ho), amb reducció possible de *-ei, -eu* a *-i, -u* (*kòri, kòlgu* per *kòrei, kòlgeu*); *krèu* (creu) *kréumε* (creu-me), *εséu* (asseu) *εséute* (asseu-te), *dúu* (duu) *dúunus* (duu-nos), *trèu* (treu) *tréulu* (treu-lo), *kòu* (cou) *kòulus* (cou-los), *bèu* (beu) *béune* (beu-ne), *jèu* (jeu) *jéwi* (jeu-hi), *εskríu* (escriu) *εskríwu = εskríu* (escriu-ho). Quan el verb termina en consonant cal distingir dos casos segons que la 2.ª i 3.ª persones presenten el mateix radical (*reb rebí, digues diguí*) o radicals diferents (*pren prenguí*). En el cas de *pren prenguí*, s'afixen al verb les formes α: *bén* (ven), *bénme* o *bémme* (ven-me), *prén* (pren) *prénte* (pren-te), *respón* (respòn) *respónnus* (respòn-nos), *énsén* (encén) *énsénlu* (encén-lo), *estén* (estén) *esténlus* (estén-los), *εpsól* (absol) *εpsóllε* (absol-la), *rezól* (resol) *rezóllεs* (resol-les), *mól* (mol) *mólne* (mol-ne), *prén* (pren) *prénu* (pren-ho). En el cas de *reb rebí*, s'afegeixen les formes β a una segona persona treta de la tercera canviant la *i* final d'aquesta en *ε*: *rép* (reb) [3.ª p. *rébi*] *rébmε* (reb-me), *mór* (mor) *mórte* (mor-te), *béns* (venç) *bénsens* (venç-nos), *εpléudéc* (aplaudeix) *εpléudécel* (aplaudeix-lo), *uféréc* (ofereix) *uférécels* (ofereix-los), *kús* (cus) [3.ª p. *kúzi*] *kúze* (cus-la), *búl* (bull) *búle* (bull-les), *εstréu* (estreny) *εstréuli* (estreny-li), *peréc* (parteix) *perécen* (parteix-ne), *fúé* (fuig) [3.ª p. *fúji*] *fúje*, *pért* (perd) [3.ª p. *pérdi*] *pérdeu* (perd-ho), i, amb reducció de *-ei, -eu* a *-i, -u*, *fúji*, *pérdu* (diferents de *fuij + hi, perd + ho*, que es pronunciaríen *fúji, pértu*). Aquestes combinacions no han aconseguit bandejar completament les tradicionals (sostingudes per la llengua literaria); així, se sent *rébmε, εpléudéjlu, εstréuli, perécne*, & al costat de *rébem, εpléudécel, εstréuli, perécen*, &. Finalment, en el cas de *digues diguí* pot afegir-se al verb les formes α (amb el canvi de la *s* final en *z* llevat davant *te*: *digezme*, *digues-me, sápigezu* sàpigues-ho), però es prefereix ometre la *s* i llavors afixar al verb les formes β: *digem, estíges* (estigues) *estígel, digens, búlges* (vulgues) *búlge* (vulga), *stíges* (sigues) *stígels, díge* (diga), *stíge* (diga), *dígeu* (i amb reducció de *-ei, -eu* a *-i, -u*: *stíge, dígu*).

6. *Verb a l'imperatiu, 3.ª persona del singular.* Aquesta persona termina en *i* o *ε*, i s'hi afegeixen naturalment les formes β: *miri* (miri) *mirim* (miri'm), *rénti* (renti) *réntis* (renti's), *púji* (pugi) *pújins* (pugi'ns), *plányi* (planyi) *plányil* (planyi'l), *fúji* (fugi) *fújii* (fugi-hi), *pórti* (porti) *pórtiu* (porti-ho), *sápigε* (sàpiga) *sápigel* (sàpiga'l).

7. *Verb a l'imperatiu, 1.ª i 2.ª persones del plural.* Aquestes persones terminen resp. en *m* i en *u*, i s'hi afegeixen resp. les mateixes formes que al gerundi i als imperatius *creu, jeu &* (n.º 5.): *digéu* (digueu) *digéumę* (digueu-me), *lębęm* (llevem) *lębęmnus* (llevem-nos), *miręu* (mireu) *miręunus* (mireu-nos), *tręgęm* (traguem) *tręgęmbus* (traguem-vos), *lębęu* (lleveu) *lębęubus* (lleveu-vos), *kumęsęm* (comencem) *kumęsęmlu* (comencem-lo), *kumęsęu* (comenceu) *kumęsęulu* (comenceu-lo), *kulįm* (collim) *kulįmlus* (collim-los), *kulįu* (colliu) *kulįulus* (colliu-los), *surtįm* (sortim) *surtįmnę* (sortim-ne), *surtįu* (sortiu) *surtįunę* (sortiu-ne), *ęnęm* (anem) *ęnęmi* (anem-hi), *ęnęu* (aneu) *ęnęwi* (aneu-hi), *fęm* (fem) *fęmu* (fem-ho), *fęu* (feu) *fęwu* = *fęu* (feu-ho). Les formes *nus* i *bus* són habitualment reemplaçades per *zę* ('s + ę), la primera darrera l'imperatiu a la 1.^a persona, i la segona darrera l'imperatiu a la 2.^a persona; així, se sent sovint *lębęmzę*, *ęnlęnęmzę*, *řęntęmzę*, *lębęuzę*, *ęęugęuzę*, *fęuzę* per *lębęmnus* (llevem-nos), *ęnlęnęmnus* (entenem-nos), *řęnlęmnus* (rentem-nos), *lębęubus* (lleveu-vos), *ęęugęubus* (eixugueu-vos), *fęubus* (feu-vos).

8. *Verb a l'imperatiu 3.^a persona del plural.* Aquesta persona termina sempre en *n*, i s'hi afixen les mateixes formes que al gerundi produint-se també l'intercalació d'una *t* entre'l verb i les formes *i* i *u*: *digįn* (diguin) *digįnę* o *digįmnę* (diguin-me), *ęęųgįn* (eixuguin) *ęęųgįnsę* (eixuguin-se), *ęskrįgįn* (escriguin) *ęskrįgįnnus* (escriguin-nos), *pörtįn* (portin) *pörtįnlu* (portin-lo), *tręgįn* (treguin) *tręgįnlus* (treguin-los), *fásįn* (facin) *fásįnnę* (facin-ne), *bájįn* (vagin) *bájįnti* (vagin-hi), *pózįn* (posin) *pózįntu* (posin-ho). Algun cop (sota l'influència de la llengua escrita) se senten combinacions amb *i* i *u* sense l'intercalació de la *t*; la no intercalació és habitual en la frase feta «passin-ho bé», pr. *pásįnubę*.

9. Quan les combinacions de verb i pronom es troben en contacte immediat amb un mot següent, la forma del pronom afixat pot ésser modificada. Davant un mot començat en un so vocàlic, les formes en *ę* poden elidir-la, d'on: *-mę* > *-m˘*, *-tę* > *-t˘*, *-sę* > *-s˘*, *-lę* > *-l˘*, *-nę* > *-n˘*, *-nzę* > *-nz˘*, *-uzę* > *-uz˘*, *-lzę* > *-lz˘*, *-zę* > *-z˘*. Ex.: *purtęumęlł* (porteu-me allò), *řęnlęmzárę* (rentem-nos

ara). Davant vocal, les combinacions terminades en *s* canvien aquesta *s* en la sonora corresponent, d'on: *-s* > *-z*, *-nus* > *-nuz*, *-ns* > *-nz*, *-bus* > *-buz*, *-bus* > *-buz*, *-us* > *-uz*, *-lus* > *-luz*, *-ls* > *-lz*, *-les* > *-lez*. Ex.: *bəŋgizɛlzlibrɛs* (vengui's els llibres), *pɔrtɛnzɛkɔl* (porta'ns a coll), *dirbuzɛçɔ* (dir-vos això). Davant una consonant sonora, les consonants finals sordes esdevenen sonores, d'on *-s* > *-z*, *-nus* > *-nuz*, & *i -t* > *-d*. Ex.: *bəŋgizɛlkázɛ* (vengui's la casa), *rɛntɛddɛprɛsɛ* (renta't de pressa). Per als restants canvis possibles, V. n.º 12.

Davant el verb

10. Davant un verb començat en vocal, trobem *me*, *te*, *se*, *lo* i *ne* reduïts a *m*, *t*, *s*, *l* i *n*. Ex.: *mɛjɛk* (m'ajec), *tɛmbɪst* (t'hem vist), *sɛdɔrm* (s'adorm), *lájitrɛt* (l'hagi tret), *nɛrɛnkɛ* (n'arrencà). El pronom *la* pot elidir també la seva *ɛ* davant un verb començat en vocal; aquesta elisió és constant davant *á* i *ɛ*; ella pot deixar sobre tot d'operar-se davant *i* o *u* (que esdevenen llavors *i*, *u*). Ex.: *lájitrɛtɛ* (l'hagi treta), *lɛskultábɛ* (l'escoltava), *lɛmprimim* o *limprimim* (la imprimim), *lɛubriɛ* o *lubriɛ* (la obría).

11. D'aquest cas enfora, el barceloní fa un ús limitadíssim de les formes I (llevat naturalment les tres formes *la*, *les* i *li* i llevat també les dues formes *hi* i *ho*. V. més avall), les quals formes I ha reemplaçat generalment per les formes III. Davant el verb, tenim, doncs, en general:

α. formes sil·làbiques:

ɛm, *ɛt*, *ɛs*, *ɛns*, *ɛus*, *ɛl*, *ɛls*, *lɛ*, *lɛs*, *li*, *ɛn*, *ɛi*, *ɛu*

β. formes asil·làbiques:

ɔm, *ɔt*, *ɔs*, *ɔns*, *ɔus*, *ɔl*, *ɔls*, —, —, —, *ɔn*, *ɔi*, *ɔu*

de les quals s'empelen (exclusivament) les primeres darrera una pausa, una consonant o una de les vocals *i* i *u* i les segones (sense exclusió, però, de les primeres) darrera una vocal altra que *i* o *u*, salvant que tant les formes *ɛm*, *ɛt*, *ɛs*, *ɛl* i *ɛn* com les formes *ɔm*, *ɔt*, *ɔs*, *ɔl*, i *ɔn* són solament possibles davant un verb començat en consonant, puix que davant un verb començat en vocal

s'empleen exclusivament $m\sim$, $t\sim$, $s\sim$, $l\sim$ i $n\sim$, (escrites, com és sabut, m' , t' , s' , l' i n'). Cal no-res-menys notar que les tres formes ξus , ξi i ξu s'usen concurrentment amb us , i i u (sil·làbiques) i que darrera la conjunció i no s'empleen les formes β sinó les α , podent, però, alternar ξus , ξi i ξu amb us , i i u . Ex. : *emsemblè* (em sembla), *nómmiris* (no em miris), *ettréuzlepòls* (et treus la pols), *aretportenlò* (ara et porten allò), *eskánsè* (es cansa), *késpénsè?* (què es pensa?), *kwánenskríden* (quan ens criden), *kínspeggrá?* (qui ens pagarà?), *ébuýelpórtèn* (avui el porten), *yólbúi* (jo el vull), *lenéwélskulgábe* (la neu els colgava), *túlspréns* (tu els prens), *entéyentíndrámés* (en té i en tindrà més) *diukentédós* (diu que en té dos); *usférébení* o *usférébení* (us faré venir), *yáuskunék* (ja us conec), *yéuspárleñ* o *iúspárleñ* (i us parlen), *éibán* o *ibán* (hi van), *nóibájís* (no hi vagis), *éuséns* o *uséns* (ho sents), *siúbéyès* (si ho veies).

12. Però les formes α i β poden sofrir nombroses modificacions sota la influència del fonema inicial del mot següent. Totes les formes de plural canvien llur s en z davant un verb començant en vocal, d'on : $\xi nz\sim$, $\sim nz\sim$; $\xi uz\sim$, $\sim uz\sim$; $uz\sim$; $\xi lz\sim$, $\sim lz\sim$; $lez\sim$. Ex. : *enzeskólte* (ens escolta), *nónzebíst* (no ens ha vist), *siuzenténen* (si us entenen), *élzempéy* (els empeny), *lezóbre* (les obre). Davant un verb començat en consonant sonora, trobem el mateix canvi de la s signe del plural en z (d'on : ξnz , $\sim nz$, etc.), així com el de ξs , $\sim s$, ξt i $\sim t$ resp. en ξz , $\sim z$, ξd i $\sim d$. Ex. : *kénzdíu?* (què ens diu?), *kiuzbéu?* (qui us veu?), *élzgwárdé* (els guarda), *ézglásen* (es glacen), *nózbéu* (no es veu), *édmíren* (et miren) *yóddík* (jo et dic). La n de les dues formes ξn i $\sim n$ és reemplaçada per η davant k , g , per v davant l , v , j , ϵ , per m davant b , p , m : *éngwárdédós* (en guarda dos), *énlénsénin* (en llicencen un), *témpuritábetrés* (te'n portava tres). La l de les dues formes ξl i $\sim l$ és reemplaçada per l davant l : *nóllénsis* (no el llicencis). La t de les dues formes ξt i $\sim t$ forma amb j , ϵ , s i z inicials les africades geminades $\xi\xi$, $\xi\xi$, $\xi\xi$ i $\xi\xi$: *kéjjugábès?* (què et jugaves?) *ééúkklábes* (et xuclaves) *nóllén* (no et sent). La s de les dues formes ξs i $\sim s$ s'assimila a una sibilant següent; així mateix la s de les formes del plural : *éjjéls* (es gela), *nóécúkké* (no es xucla), *léjjébre* (les gebra). Sobretot davant s , no és rar evitar l'encontre de les dues sibilants empleant la forma ξs en substitució de la forma ξs o $\sim s$: *nósesén* (no se sent),

səşólǵə (se sol fer), al costat de *nóssén*, *əssólǵə*. Anàlogament no és rar sentir en el mateix cas *ənzə*, *˘nzə*, *euze*, *˘uzə*, *˘uzə*, *ǵlze*, *˘lze*, *ləzə* en substitució de *əns*, *˘nz*, *əus*, etc. : *nólzəşén* (no els sent) *uzəşukóřən* (us socorren). En el cas de no intercalar-se la *ə* entre les dues sibilants, és freqüent la substitució de la sibilant doble per la simple corresponent; així, *nólşén* per *nólssén*, *usukóřən* per *ussukóřən*, *ǵljélən* per *ǵljǵélən* (els gelen). L'emudiment de la *s* del plural, i àdhuc de la de *ş* i *˘s*, és un fenomen també possible davant *r* : *kwánuřenteréu-ləzmáns* (quan us rentareu les mans?) al costat de *kwánuřřenti...* (Doncs : *ənz* > *ən*, *˘ns* > *˘n*, *əus* > *eu*, *us* > *u*, *˘us* > *˘u*, *ǵs* > *ǵl*, *˘ls* > *˘l*, *lş˘* > *lǵ*, i àdhuc *ş* > *ş* i *˘s* > res). La *i* de les dues formes *ǵi* i *˘i* i la *u* de les dues formes *eu* i *˘u* esdevenen resp. *y* i *w* davant un verb començant en vocal. Ex. : *nóyéntris* (no hi entris), *nówəu* (no ho heu).

13. Les quatre formes *mǵ*, *lǵ*, *şǵ* i *nǵ* encara es troben alguns cops usades en lloc de *əm*, *əl*, *əş* i *ən*, sobretot en algunes combinacions freqüents amb certs pronoms i adverbis. Ex. : *kwáanz-nǵtǵ?* (quants ne té?), *kómtǵdíus?* (com te dius?). Quant a les quatre formes *lu*, *lus*, *nus* i *buz*, no persisteixen sinó en certes expressions estereotipades tals com *dǵulugwárt* (Déu lo guard), *dǵunuzdǵşlút* (Déu nos do salut), *dǵubuzgwárt* (Déu vos guard). Cp. *dǵumǵpǵrdǵ* (Déu me perdó), *dǵutǵfáşǵbǵ* (Déu te faça bo).

Combinacions de pronoms àtons

14. En la taula adjunta figuren totes les combinacions binaries, llevat $LI + HI = lii$ o *li* i $LI + HO = li$. [*l*] hi vol dir una *ə* elidible (V. n.º 11). Notem-hi que, davant el segon pronom, salvant si és *hi* o *ho*, hi ha sempre una *ə* (dita *e* intercalada) separant-lo de la consonant darrera o única del primer pronom. El segon pronom pot sofrir totes les modificacions consignades en el n.º 12. Abstracció feta d'aquestes modificacions, les combinacions de les línies 1 a 3, 7 i 9 a 11 són invariables. En canvi, en les combinacions de les línies 4 a 6 i 8, el primer pronom pot revestir, ultra les formes consignades en la taula (*ənz* o *˘nz*, *euze* o *˘uz* i *ǵlz* o *˘lz*), nos les formes *nuz* i *˘z*, vos les formes *buz*,

	LO	LOS	LA	LES	LI	NE	HI	HO	ME	TE	NOS	VOS
I. ME	<i>mɛl</i>	<i>mɛls</i>	<i>mɛl[ɛ]</i>	<i>mɛlɛs</i>	<i>mɛli</i>	<i>mɛn</i>	<i>mi</i>	<i>mu</i>		<i>mɛt</i>		<i>mɛʊs</i>
2. TE	<i>tɛl</i>	<i>tɛls</i>	<i>tɛl[ɛ]</i>	<i>tɛlɛs</i>	<i>tɛli</i>	<i>tɛn</i>	<i>ti</i>	<i>tu</i>	<i>tɛm</i>		<i>tɛns</i>	
3. SE	<i>sɛl</i>	<i>sɛls</i>	<i>sɛl[ɛ]</i>	<i>sɛlɛs</i>	<i>sɛli</i>	<i>sɛn</i>	<i>si</i>	<i>su</i>	<i>sɛm</i>	<i>sɛt</i>	<i>sɛns</i>	<i>sɛʊs</i>
4. NOS	<i>[ɛ]nzɛl</i>	<i>[ɛ]nzɛls</i>	<i>[ɛ]nzɛl[ɛ]</i>	<i>[ɛ]nzɛlɛs</i>	<i>[ɛ]nzɛli</i>	<i>[ɛ]nzɛn</i>	<i>[ɛ]nzɪ</i>	<i>[ɛ]nzʊ</i>		<i>[ɛ]nzɛt</i>		<i>[ɛ]nz[ɛ]ʊs</i>
5. VOS	<i>[ɛ]uzɛl</i>	<i>[ɛ]uzɛls</i>	<i>[ɛ]uzɛl[ɛ]</i>	<i>[ɛ]uzɛlɛs</i>	<i>[ɛ]uzɛli</i>	<i>[ɛ]uzɛn</i>	<i>[ɛ]uzɪ</i>	<i>[ɛ]uzʊ</i>	<i>[ɛ]uzɛm</i>		<i>[ɛ]uzɛns</i>	
6. LOS dat.	<i>[ɛ]lɛl</i>	<i>[ɛ]lɛls</i>	<i>[ɛ]lɛl[ɛ]</i>	<i>[ɛ]lɛlɛs</i>		<i>[ɛ]lɛn</i>	<i>[ɛ]lɪ</i>	<i>[ɛ]lʊ</i>				
7. LO					<i>li</i>	<i>lɛn</i>	<i>li</i>					
8. LOS ac.					<i>[ɛ]lɪ</i>	<i>[ɛ]lɛn</i>	<i>[ɛ]lɪ</i>					
9. LA					<i>li</i>	<i>lɛn</i>	<i>li</i>					
IO. LES					<i>lɛzi</i>	<i>lɛzɛn</i>	<i>lɛzi</i>					
II. NE					<i>ni</i>		<i>ni</i>	<i>nu</i>				

buz, *~z* i *uz*, i *LOS* la forma *luz*. Ex. : *mèlpòrtè* (me'l porta), *nòmèl-pòrtè* (no me'l porta) *nòmèlèdunát* (no me l'ha donat), *dúumèl* (duu-me'l), *pòrtèmèl* (porta-me'l); *enzèldúyè* (ens el duia), *pòrtènzèl* (porta'ns-el), *puriánnuzèl* (portant-nos-el), *mèvjèmzèl* (mengem-nos-el). Quant a la *è* intercalada, la seva supressió és raríssima : la llengua escrita admet la *è* (escrivint-la unida al primer pronom o al segón) sempre que això no li exigeixi l'empleu de formes altres que les citades en el n.º 1 o de les formes *el* i *en* davant vocal; així, escriu *no m' la prenguis*, *ens els donaràs*, però *ens la porta*, *us les duia*, *us n'ha tret*; i, d'acord amb aquestes grafies, se sent algú cop *enzèlpòrtè*, *uzèldúyè*, *uznètrèt*; però les pronuncies normals barcelonines són indubtablement *enzèlpòrtè*, *uzèldúyè*, *uznètrèt*.

El barceloní emplea generalment com a datiu plural del pronom de tercera persona [*è*]zi (o *luzi*), en substitució de [*è*]ls (o *lus*), per ex. : es diu molt més *èlzidúyèflòs*, *èlziçerámál* que no pas *èldúyèflòs* (els duia flors), *èlsçerámál* (els farà mal). El datiu plural es confón, així, amb les combinacions *LOS* + *HI* i *LOS* + *LI*¹; però hi ha més : aquest [*è*]zi (o *luzi*) reemplaça també habitualment les combinacions del datiu plural amb els complements *LO*, *LOS*, *LA*, *LES* i *HO* (linia 6.ª); així, es diu correntment:

Sidemànen	}	<i>ekèllibrè</i> , <i>pòrtèlzi</i> (per <i>pòrtèlzel</i> porta'ls-el)
		<i>lèkèdírè</i> , <i>pòrtèlzi</i> (per <i>pòrtèlz[è]lè</i> porta'ls-la)
		<i>èlzdòzlíbrès</i> , <i>pòrtèlzi</i> (per <i>pòrtèlzelès</i> porta'ls-els)
		<i>lèstáulès</i> , <i>pòrtèlzi</i> (per <i>pòrtèlz[è]lès</i> porta'ls-les)
		<i>ecó</i> , <i>pòrtèlzi</i> (per <i>pòrtèlzu</i> porta'ls-ho).

Paral·lelament a la substitució del datiu [*è*]ls per [*è*]zi, s'esdevé també la de la combinació [*è*]lzen de la linia 6.ª per [*è*]lzeni: *èlzeníderázúnè* per *èlzenèrázúnè* (els en daràs una), *nòlzeni párlis* per *nòlzenpárlis* (no els en parlis).

El barceloní evita tant com pot l'empleu de la forma *luzi* i, en general, de les tres formes *nuz*, *buz*, (o *buz*), *luz* dins aquelles combinacions el primer element de les quals és un dels pronoms

1. Com ja s'indica a la taula, el datiu *LI* és reemplaçat per *i* (que s'escriu *hi*) quan esdevé en contacte de *LO*, *LOS*, *LA*, *LES* i *NE*.

NOS, VOS i LOS; així, a *ɛmbiárnuzu* (enviar-nos-ho) prefereix *ɛmbiánzu*, a *ɸurtárɸuzɛl* (portar-vos-el) *ɸurtáuzɛl*, a *dúrluzɛn* (durlos-en) *dúlzɛn*, a *ɛnɛmnuzɛn* (anem-nos-en) *ɛnɛmzɛn*, a *miréu-ɸuz[ɛ]lɛ* (mireu-vos-la) *miréuzɛlɛ*, a *dirluzi* (dir-los) *dílzi* (i àdhuc *dírlus* o *dílzɛ*); i fins arriba a emprar les formes *ɛnz* i *ɛlz* darrera consonant, dient per ex. : *ɸrɛnɛntɛlzu* per *ɸrɛnɛnluzu* (prenentlos-ho), *diɛntɛlzi* per *diɛnluzi* (dient-los), *ɸurtéwɛnzi* (i àdhuc *ɸurtéunzi*) per *ɸurtéunuzi* (porteu-nos-hi).

Les combinacions de tres o més pronoms àtons obeeixen a les mateixes regles que les combinacions binaries. Ex. : *mɛni* (me n'hi), *mɛlzɛn* (me'ls en o me'ls n'), *tɛlɛzi* (te les hi), *tɛlzu* (te'ls ho), *sɛuzɛn* (se us en o se us n'), *sɛnzi* (se'ns hi), *[ɛ]nzɛlzi* (ens els hi), *uzɛni* (us n'hi), *uzɛlɛzɛn* (us les en o us les n'); *sɛuzɛni* (se us n'hi), *sɛnzɛli* (se'ns l'hi), *sɛmɛni* (se me n'hi).

*

Notem un fet freqüent en el llenguatge del baix poble i que tendeix a estendre's en el de la classe mitja : la substitució dels pronoms NOS i VOS per SE. Ex. : *sɛnɛnɛm* per *ɛnzɛnɛnɛm* (ens n'anem), *kwánsɛnúɛfɛt* per *kwánuzɛnúɛfɛt* (quan us n'heu fet).

P. FABRA